

รายงานการวิจัย

เรื่อง

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความร่วมมือในการป้องกันไข้หวัดใหญ่
สายพันธุ์ใหม่ชนิด A (H1N1) ของประชาชนเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

Factors related to Compliance Behaviours with Influenza Type A (H1N1) Prevention
among Residents of Chiangmai Municipality

โดย

ชัตติยาพร กนเที่ยง
สิริรัตน์ จันทรมะโน
วัลลภา ทรงพระคุณ

รายงานวิจัย ฉบับที่ 255

ปี พ.ศ. ที่เสร็จ 2554

มหาวิทยาลัยพายัพ

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความร่วมมือในการป้องกันไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ ชนิด A (H1N1) ของประชาชนเขตเทศบาลนครเชียงใหม่สำเร็จได้ เนื่องจากบุคคลหลายท่านได้กรุณาช่วยเหลือให้ข้อมูล ข้อเสนอแนะ คำปรึกษาแนะนำ ความคิดเห็นและกำลังใจ

ผู้เขียนขอขอบพระคุณ ดร.ทพ. สุรสิงห์ วิศรุตรัตน์ รองศาสตราจารย์ จิตตาภรณ์ จิตริเชื้อ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. โสภภาพรณ อินตะเผือก คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิผู้ประเมินผลงานวิจัย

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ประยดา แสงอาสาวิริยะ คุณสร้อยทิพย์ เกียรติเลิศสนภา และอาจารย์พิมพ์ชนก ต่อวงศ์ ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือวิจัย

ขอขอบพระคุณกลุ่มตัวอย่างประชาชนทั่วไป และกลุ่มนักเรียนทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม/ทดลองใช้เครื่องมือวิจัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้รายงานการวิจัยของผู้วิจัยสำเร็จลุล่วง

ท้ายสุดนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์ และทีมผู้วิจัยชุดทุกท่านที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุน กระตุ้นเตือน และเป็นกำลังใจให้ผู้เขียนจัดทำรายงานการวิจัยในครั้งนี้

อาจารย์ชัตติยาพร คนเที่ยง

16 สิงหาคม 2554

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความร่วมมือในการป้องกันไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ ชนิด A (H1N1) ของประชาชนเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจ พฤติกรรมความร่วมมือ และเจตคติในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ ชนิด A (H1N1) และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ความเข้าใจ และเจตคติกับพฤติกรรมความร่วมมือในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคของประชาชนเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ งานวิจัยนี้ผ่านการพิจารณาให้ดำเนินการวิจัยโดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนกลุ่มนักเรียนในสถานศึกษา และประชาชนทั่วไปในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างรวมจำนวน 694 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย 1) แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล 2) แบบสอบถามความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ ชนิด A (H1N1) 3) แบบสอบถามพฤติกรรมความร่วมมือในการป้องกันไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ ชนิด A (H1N1) และ 4) แบบสอบถามเจตคติต่อการป้องกันไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ ชนิด A (H1N1) ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน ค่าความตรงตามเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) เท่ากับ 0.78 0.89 และ 0.91 ตามลำดับ ตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson: KR20) และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) เท่ากับ 0.79 0.88 และ 0.94 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลสำเร็จรูป SPSS for Window (16.0) ใช้สถิติการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้ Spearman rho correlation และ Point biserial correlation

ผลการศึกษาพบว่า

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ ชนิด A (H1N1) ได้อย่างถูกต้องโดยเฉพาะเรื่องการแพร่กระจายเชื้อ การไอ จามรดกัน คิดเป็นร้อยละ 99.3 การสัมผัสของใช้ที่มีเชื้อปนเปื้อน คิดเป็นร้อยละ 97.4 และการป้องกันการแพร่ระบาดด้วยการหยุดเรียน หยุดงาน จนกว่าจะหายเป็นปกติ คิดเป็นร้อยละ 99.0
2. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมที่ไม่ปฏิบัติตัวในการป้องกันไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ ชนิด A (H1N1) เช่น การไม่รับประทานอาหารที่ปรุงสุกใหม่ๆ/อุ่นอาหารให้ร้อนก่อนรับประทาน

คิดเป็นร้อยละ 71.6 การใช้สิ่งของร่วมกัน คิดเป็นร้อยละ 67.9 การไม่รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ 60.4

3. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีเจตคติที่ดีต่อการช่วยป้องกันการเกิดโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ ชนิด A (H1N1) ได้ เช่น การล้างมือบ่อยๆ คิดเป็นร้อยละ 66.0 การหลีกเลี่ยงการคลุกคลีกับผู้อื่น คิดเป็นร้อยละ 73.7 และการป้องกันการแพร่กระจายโรค ต้องเริ่มที่ตัวเราเอง คิดเป็นร้อยละ 75.1

4. เพศและอาชีพของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความร่วมมือในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรค ส่วนอายุมีความสัมพันธ์ระดับเล็กน้อยกับพฤติกรรมความร่วมมือในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r = .26$)

5. ความรู้ความเข้าใจของกลุ่มประชาชนทั่วไป และกลุ่มนักเรียนมีความสัมพันธ์เชิงลบระดับเล็กน้อยกับพฤติกรรมความร่วมมือในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ($r = -.16$ และ $-.05$ ตามลำดับ) ส่วนเจตคติต่อการป้องกันโรคของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์ระดับเล็กน้อยกับพฤติกรรมความร่วมมือในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r = .28$ และ $.22$ ตามลำดับ)

ข้อเสนอแนะ

1. ผลการศึกษาครั้งนี้สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ และเจตคติของประชาชนเขตเทศบาลนครเชียงใหม่เกี่ยวกับการป้องกันการแพร่ระบาดของโรค

2. ใช้เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ในประเด็นของพฤติกรรมความร่วมมือในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคในสถานการณ์ปัจจุบัน ในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมรณรงค์เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคระลอกใหม่ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตสำหรับประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่

Abstract

The overall aim of this research is to evaluate knowledge, compliance behaviours, attitude in Influenza Type A (H1N1) prevention and analyse the relationship between selected factors and compliance behaviours in Influenza Type A (H1N1) prevention. Ethics approval was obtained from Human research Ethics Committee, Nursing Faculty, Chiangmai University.

A sample of 694 students and general people was recruited through Chiangmai Municipal areas. The research instrument was a questionnaire composed of four parts: demographic data, knowledge, compliance behaviours, and attitude in Influenza Type A (H1N1) prevention. The content validity was assessed by three experts, Content Validity Index: CVI were 0.78, 0.89, and 0.91 respectively. The reliability of the knowledge, compliance behaviours, and attitude in Influenza Type A (H1N1) prevention questionnaire was obtained by Kuder Richardson: KR20 and Cronbach's alpha coefficient, they were 0.79, 0.88, and 0.94 respectively. Data were analysed using the Statistical Package for Social Sciences (SPSS), Version 16.0. Descriptive statistics were assessed for frequency, percentage, mean, standard deviation and range. The Spearman rho correlation was selected to analyse relationship for knowledge, attitude and compliance behaviours in Influenza Type A (H1N1) prevention. The Point biserial correlation was used to explore relationship between demographic data and compliance behaviours in Influenza Type A (H1N1) prevention.

The results of the study revealed that:

1. The majority of participants presented a correct knowledge in Influenza Type A (H1N1) prevention, including the infection spread by coughing (99.3%), exposure of the contamination (97.4%), and school or work leave to prevent the disease spread (99.0%).
2. The most participants showed failing in preventive behaviours. For example, did not eat any cooked food or warm food before eating (71.6%), using personal items with others (67.9%), and did not eat the benefit foods (60.4%).
3. Several participants exhibited their good attitude in Influenza Type A (H1N1) prevention, including washing hands frequently (66.0%), avoiding joining with others (73.7%), and preventing the spread of the disease must start with us (75.1%).
4. Factors related to sex and occupations were not related to Influenza Type A (H1N1) prevention whereas age was related to ($p < 0.01$) ($r = .26$).

5. Although the knowledge in Influenza Type A (H1N1) prevention presented significant negative correlation with Influenza Type A (H1N1) prevention ($p < 0.01$) ($r = -.16$ and $-.05$ respectively), attitude showed significant positive correlation with ($p < 0.01$) ($r = .28$ and $.22$ respectively).

Recommendations

1. Results of this study could be used as the basis for understanding and attitudes about preventing the spread of the disease for people in Chiangmai Municipal areas.
2. The empirical evidence on the preventive compliance behaviours in the current situation would be used in the campaign development to prevent the new wave epidemic, which may occur in the future for the people in Chiangmai province.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อ	ข
สารบัญ	ฉ
บทที่ 1	
บทนำ	
- ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
- วัตถุประสงค์	3
- คำถามการวิจัย	3
- ขอบเขตของการวิจัย	3
- นิยามศัพท์เฉพาะ	4
- กรอบแนวคิดในการวิจัย	4
บทที่ 2	
ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
- ไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิด A (H1N1)	5
- สถานการณ์และแนวโน้มการระบาดของไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิด A (H1N1) ในประเทศไทยและระดับนานาชาติ	14
- แนวคิดแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพและพฤติกรรมความร่วมมือ	16
- ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมความร่วมมือในการป้องกันโรค	17
- แนวคิดการป้องกันไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิด A (H1N1) ในประเทศไทยและระดับนานาชาติ	19
- การศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง	25
บทที่ 3	
วิธีดำเนินการวิจัย	
- กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	27
- ขนาดตัวอย่างและวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	27
- เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย	28
- การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	29
- การวิเคราะห์ข้อมูล	29
- ข้อพิจารณาด้านจริยธรรม	29
บทที่ 4	
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผล	
- ข้อมูลส่วนบุคคล	31

- ข้อมูลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ ชนิด A (H1N1)	33
- ข้อมูลพฤติกรรมความร่วมมือในการป้องกันไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ ชนิด A (H1N1)	35
- ข้อมูลเจตคติต่อการป้องกันไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ ชนิด A (H1N1)	37
- ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ความเข้าใจ และเจตคติ กับพฤติกรรมความร่วมมือในการป้องกันการแพร่ระบาดของ โรคของประชาชนเขตเทศบาลนครเชียงใหม่	40
- การอภิปรายผล	42
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	
- สรุปผลการวิจัย	50
- ประโยชน์ที่ได้รับจากงานวิจัย	52
- ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้	53
- ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	53
บรรณานุกรม	54
ภาคผนวก	56

PAYAP UNIVERSITY

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม เพศ อายุ และ อาชีพ	32
2	จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และพิสัยของคะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ ชนิด A (H1N1) ของกลุ่มตัวอย่างประชาชนทั่วไปและประชาชนกลุ่มนักเรียน	33
3	ร้อยละของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ ชนิด A (H1N1) ของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 694 ราย	34
4	จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และพิสัยของคะแนนพฤติกรรมความร่วมมือในการป้องกันไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ ชนิด A (H1N1) ของกลุ่มตัวอย่างประชาชนทั่วไปและประชาชนกลุ่มนักเรียน	35
5	ร้อยละของพฤติกรรมความร่วมมือในการป้องกันไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ ชนิด A (H1N1) ของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 694 ราย	35
6	จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และพิสัยของคะแนนเจตคติต่อการป้องกันไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ ชนิด A (H1N1) ของกลุ่มตัวอย่างประชาชนทั่วไปและประชาชนกลุ่มนักเรียน	37
7	ร้อยละของเจตคติต่อการป้องกันไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ ชนิด A (H1N1) ของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 694 ราย	38
8	สหสัมพันธ์พอยท์ไบซีเรียลระหว่าง ปัจจัยส่วนบุคคล กับพฤติกรรมความร่วมมือในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรค ของกลุ่มตัวอย่าง	40
9	สหสัมพันธ์สเปียร์แมน และพอยท์ไบซีเรียลระหว่าง ความรู้ความเข้าใจและเจตคติ กับพฤติกรรมความร่วมมือในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรค ของกลุ่มตัวอย่าง	41